Emekliler Sendika Kurabilir mi?

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	02.10.2025	Ret

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/29411	Anayasa 51, 6356 sayılı Kanun, 4688 sayılı Kanun

ÖZET

Yalnızca emeklilerden oluşan sendikanın, kurucuların fiilen çalışmadığı gerekçesiyle kapatılması sendika hakkını ihlal etmedi. AYM, hakkın kanunla fiilen çalışan ve kamu görevlileriyle sınırlanmasını meşru ve orantılı buldu; dernek ve vakıf gibi örgütlenme yollarının açık olduğunu vurguladı.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/emeklilerin-sendika-kurma-hakki-kapatma-aym-2022-29411/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

Karar Tipi: Bireysel Başvuru

Başvuru No: 2022/29411

Karar Tarihi: 2/10/2025

Karar Veren Birim: Birinci Bölüm

Sonuç: Esas (İhlal Olmadığı)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

(Başvuru Numarası: 2022/29411)

Karar Tarihi: 2/10/2025

[Heyet, raportör, başvurucu ve vekil bilgileri bu derlemede yer almamaktadır.]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emeklilerin sendika kuramayacağı gerekçesiyle başvurucu sendika isimli örgütlenmenin kapatılmasına karar verilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun temsilcileri başvurucu sendika adı altında sendika kurduklarını bildirmek amacıyla 26/9/2013 tarihinde Ankara Valiliğine (Valilik) dilekçe vermiştir. Valilik bu talebi 27/6/2014 tarihinde reddetmiştir. Bunun üzerine başvurucu, Valilik işleminin iptali talebiyle 30/12/2014 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesine dava açmıştır. Mahkeme 14/1/2016 tarihinde davanın kabulü ile anılan işlemin iptaline karar vermiştir. Gerekçeli kararda; Valiliğin, ilgili bilgi ve belgeleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderdikten sonra kuruluş koşullarının gerçekleştirilmediği anlaşılmışsa eksikliklerin bir ay içinde tamamlanmasını istemesi, tamamlanmadığı takdirde de sendikanın faaliyetinin durdurulması için bir ay içinde İş Mahkemesine başvurması gerekirken anılan prosedür gerçekleştirilmeden doğrudan başvurunun reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir. Karar 19/10/2017 tarihinde Danıştay tarafından onanarak kesinleşmiştir.

3. Valilik 26/2/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ ettiği yazısında sendika kurmak için "fiilen çalışma" koşulunun gerekli olduğunu, bu kapsamda ilgili kanunlarda belirtilen şartlara ilişkin eksiklerin bir ay içinde giderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu bu yazıya herhangi bir cevap vermemiştir. Bunun üzerine Valilik 11/4/2018 tarihinde Ankara 9. İş Mahkemesinde açtığı davada 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince başvurucu sendikanın faaliyetinin durdurulması ve yok hükmünde sayılarak sendikanın kapatılmasına karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

4. Ankara 9. İş Mahkemesi 20/11/2018 tarihinde davanın kabulü ile sendikanın kapatılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda; davalı sendikanın aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emekliler tarafından kurulduğu, bu nedenle belirtilen kişilerin sendika üyesi ve kurucusu olamayacağı değerlendirilmiştir. Kararda; gerek 6356 sayılı Kanun, gerekse 4688 sayılı Kanun'da öngörülen kuruluş koşulları gerçekleşmediğinden ve kurucuların tamamı aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emekliler olduğundan bu eksikliğin giderilemez nitelikte olduğu; ayrıca dernek, vakıf gibi farklı örgütlenme imkânlarının bulunduğu belirtilmiştir.

5. Anılan karara karşı istinaf yargı yoluna başvurulmuş, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 26/3/2019 tarihinde uluslararası sözleşmeler ve kimi mahkeme kararları gözönüne alındığında emeklilerin sendika kurma haklarının bulunduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüyle davanın reddine karar vermiştir.

6. Temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 27/6/2019 tarihinde ilk derece mahkemesinin davalı sendikanın yok hükmünde olduğunun tespiti ile kapatılmasına karar verilmesi kararının isabetli olduğu sonucuna ulaşarak Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

7. Bozma kararı sonrası yapılan yargılamada Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 16/10/2019 tarihinde bir önceki kararındaki gerekçeleri yineleyerek direnme kararı vermiştir.

8. Bu kararın da temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 4/2/2020 tarihinde dosyanın Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna gönderilmesine karar vermiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 17/11/2020 tarihinde verdiği kararda, aktif çalışma hayatı içinde yer almayan emeklilerin sendika kurma hakkının olmadığı gerekçesiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararını bozmuştur.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 28/4/2021 tarihinde bozma kararına uyarak ilk derece mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 10/2/2022 tarihli kararıyla onanmıştır.

10. Nihai karar, başvurucuya 24/2/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 25/3/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere göre salt çalışanların değil emeklilerin de sendika kurma ve sendika üyesi olma haklarının bulunduğunu, bu husus gözetilmeksizin başvurucu sendika hakkında kapatılma kararı verildiğini belirterek sendika hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

13. Başvuru, sendika hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi Emekliler Sendikası ([2. B.], B. No: 2022/2677, 4/2/2025) kararında sendika hakkının mutlak olmayıp Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerine dayanılarak kanunla sınırlanabileceğinin altını çizmiştir (anılan kararda bkz. § 54). Kararda, anılan maddenin üçüncü fıkrasında, "Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir." hükmüne yer verilerek bu hakkın kullanılmasına ilişkin usul ve esasların kanun koyucuya bırakıldığı; bu doğrultuda kanun koyucunun sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkını 6356 sayılı Kanun'da "fiilen çalışan", 4688 sayılı Kanun'da ise istihdam edilen "kamu görevlileri" ile sınırladığı vurgulanmıştır (anılan kararda bkz. §54). Bu kapsamda, emeklilerin sendika kurma ve sendikalara üye olma hakkının sınırlandırılmasında, Anayasa'nın 51. maddesinde belirtilen özel sınırlama sebeplerine bağlı kalındığı ve sınırlandırmanın meşru bir amaca dayandığı hususunda tereddüt bulunmadığı belirtilmiştir (anılan kararda bkz. § 56).

15. Anılan kararda; başvurucunun sendika hakkı ile kamu düzeninin sağlanması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığına bakılması gerektiği belirtilerek sınırlamanın emeklilerin hak ve çıkarlarını savunabilmeleri adına bir araya gelerek örgütlü bir biçimde mücadele etmelerini ortadan kaldırıcı mahiyette olmaması gerektiği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 58). Bu doğrultuda kararda; başvurucunun temsilcilerinin şikâyetinin odak noktasını sendika çatısı altında toplanamamak oluşturduğu, dernek, vakıf gibi başka örgütler içerisinde bir araya gelmelerine herhangi bir yasal engel bulunmadığı, başvurucu temsilcilerinin de sendika haricinde bu örgütler içinde bir araya gelip haklarını savunamadıklarına dair bir iddiada bulunmadıklarına dikkat çekilmiştir (anılan kararda bkz. § 59). Sonuç olarak emeklilerin sendika kurma ve bunlara üye olma hakkının sınırlandırılmasının onların demokrasiye katılımını ve düşüncelerini özgürce kolektif bir biçimde dile getirmelerini engelleyici veya önemli ölçüde zorlaştırarak etkisini ortadan kaldırıcı

mahiyette olmadığı, demokratik toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. § 60).

16. Eldeki başvuruda da başvurucu temsilcilerinin şikâyetlerinin sendika çatısı altında toplanamadıklarına ilişkin olduğu; sendika haricinde örgütler içinde bir araya gelip haklarını savunamadıklarına dair bir iddiada bulunmadıkları görülmüştür. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Emekliler Sendikası kararında belirlenen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir. Belirtilen hususlar dikkate alındığında başvurucunun sendika hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 2/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.